

Na základe návrhu schváleného Predsedníctvom SAV dňa 8. 3. 1965 (uznesenie č. XIII, IV. zasadnutia, bod 14) a Prezidiom ČSAV dňa 14. 10. 1965 stal sa Ústav teórie a dejín umenia SAV samostatným školiacim pracoviskom v rámci siete školiacich pracovísk ČSSR. Ďalej podľa listu (č. 21. 148/65, SKVH 53) Štátnej komisie pre vedecké hodnosti má Vedecké kolégium vied o umení SAV spolu v Vedeckou radou Filozofickej fakulty Univerzity Komenského právo zriadiť Komisiu pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác z odboru č. 1904 — teória a dejiny výtvarných umení. Dňa 27. 10. 1965 utvorili Komisiu pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác v tomto zložení: R. Bednárík, E. Belluš, J. Dubnický, A. Güntherová, L. Saučin, T. Štraus, M. Városov.

V zmysle uvedených uznesení a právomoci, ako aj v úsilí oboznamovať verejnosť s činnosťou Komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác z odboru teórie a dejín výtvarných umení začíname uverejňovať materiály z obhajob, ktoré sa konali na Ústave teórie a dejín umenia SAV.

Dr. Elena Dubnická,

Život a dielo P. M. Bohúňa,

tézy kandidátskej dizertačnej práce

Publikácia *Život a dielo P. M. Bohúňa* predstavuje pokus o základnú marxistickú vedecko-kritickú monografiu o významnom slovenskom maliarovi a grafikovi 19. storočia. Prácu som sa usilovala koncepovať v medziach daných možností na základe čo najrozsiahlšieho heuristického výskumu výtvarného a archívneho materiálu (súkromnej korešpondencie, memoárov, úradných dokumentov) a tlačených písomných prameňov (súvekých časopiseckých správ) a pri kritickom využití pomerne početnej umeleckohistorickej literatúry na túto tému. Keďže išlo o základnú monografiu, značnú pozornosť som venovala zostaveniu umelcovho životopisu na základe spoľahlivých a preverených údajov. V prípade P. Bohúňa ide o významného príslušníka štúrovskej generácie, jedného z národných buditeľov, takže význam jeho verejnej činnosti nemožno redukovať iba na vlastnú oblasť umeleckého vývinu. (V práci som napr. priniesla niektoré nové údaje aj pre literárnych historikov a po prvý raz som ukázala, že počiatky tzv. Novej školy slovenskej siahajú vlastne už do päťdesiatych rokov a že P. M. Bohúň patril k jej iniciátorom.) Keďže som značnú pozornosť venovala aj významovej stránke umelcových diel, v niektorých prípadoch som zistila, že obraz má iný námet, než ako sa traduje (napr. tzv. tolerančný patent), resp. že si vyžaduje novú interpretáciu.

V Bohúňovej umeleckej tvorbe nápadne prevláda portrét. Maliar vytvára nielen galériu obrazov

kultúrnych a politických reprezentantov slovenského národa, ale rozpracúva aj osobitú koncepciu portrétu pre slovenské nestavovské meštianstvo. V oblasti podobizne je P. M. Bohúň skúsený, objektívny, až zdržanlivý pozorovateľ, ktorý sa usiluje verne reprodukovat vonkajší vzhľad svojich modelov, ich zvláštne psychologické črty, charakter a sociálny typ. Bohúňov vývin v historickej, žánrovej a sakrálnej malbe, resp. v krajinárstve je menej pozoruhodný. Pritom však oceňujeme historický význam Bohúňovej iniciatívy pri zobrazení slovenského vidieckeho ľudu; umelec nie je tu bez predchodcov, prináša však nové poňatie a otvára nový smer slovenskej maľby, ktorá dosahuje svoj vrchol v zobrazovaní ľudu až v 20. storočí. Bohúňovo úsilie o umelecké zvládnutie skutočnosti sa odohráva najmä na sociálno-filozofickej, morálnej a politickej úrovni. Jeho hlavný záujem sústreďuje sa na spoločenskú, predovšetkým národnú realitu, i keď sa usiluje riešiť aj etické všeludské problémy. Najhlbší zmysel Bohúňovej umeleckej tvorby spočíva v tom, že bojuje za spoločenské a kultúrne uplatnenie ľudí z demokratických ľudových vrstiev slovenskej spoločnosti, že proklamuje ich čítenie a zrelosť pre uvedomelý politický život, a to v individuálnych a zvláštnych národných formách, čo v tom čase nebolo pre privilegované triedy samozrejmosťou. Bohúňovo umenie, podľa môjho názoru, predstavuje začiatočnú fázu národného profesionálneho umenia a často zápasí